

քրքրական տողեր չեն պակսիր տպագրիչին կողմէ . «Մի՛ մեղադրեք, եղբարք, զի առաջին արուեստն է», այլուր՝ «գրեկադիրս գեղաչիկն զորդիեակս յիշեցեք ի Տէր», նաեւ «Եւ զանճմուտ աշխատողս զտէր Յովնանեւ Տէրգնցիս» : Գրիգորեան Տումարը կը պարունակէ նաեւ Ընթրեաց պատկեր մը՝ երկուստան առաքեալներով : Տպագրութիւնը 1586 ին աւարտած է : Խաչատուր քննադրիչն էր հօրը ձեռնարկած այդ գործին : — Այս մէկ նրմոյշով՝ Կիւրեմպեկի արուեստը գործադրած ըլլալու փափաքին հասած՝ Տ. Յովնանեւ կ'ուզէ հայրենիք վերադառնալ . սակայն չգիտցող ինչ պատճառաւ կը ձերբակալուի և բանտ կը տարուի . արդեօք իր նոր տրված արուեստը զաղտնապէս Հայաստան տանելու նպատակ մը կ'աւանդէր տեղական կառավարութիւնը : Քիչ ատենէն արձակուելով՝ անիկա իրաւունք կ'ստանայ Վենետիկի մէջ ազատ գործելու : Հոն է որ 1587 ին կը տպէ **Սաղմոսարան** մը (ընդ հովանեաւ Մարկոս Աւետարանչին) : Ներկայ պատկերս արտագրուած է նոյն զիրքէն՝ որուն յիշատակասանէն ի մէջ այլոց կը տեղեկանանք քէ ձեռնառու գտնուած է իրեն՝ Բաղէշցի Կարապետ և քէ իր հանգուցեալ երեցիկներ կը կոչուի

ՏՊԱԳՐԻՉ ՏԵՐԳՆԻՅ ԅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԶԱՀԱՆԱՆ
ԻՐ ԽԱՅԱՏՈՒՐ ԶԱԿԿԵՆ ՇԵՏ

Ինձսրբաշէ : — Տէրգնցին էր 1583 ին Հոռմ կը գտնուէր՝ քարգմանաբար հրատարակած է Երուսաղէմի Դաւիթ Պատրիարքին ուղղած իր ընդարձակ բողոքը : — Ինք Վենետիկէն Մարսիլա անցած է և հալացուցած Le Chevalier Paris et la belle Vienne վկայը չափաբերեալ :

4. **Յովնանեւ Անկիւրացի** . — Բնիկ Դադատիացի . հայրն էր Մուրառ տարկաւագ և մայրը՝ Փաշամէլիք . ուներ 2 զաւակ , Միքայէլ և Դարբիկ : — Սրապիոն Կարողիկոս մեծ սէր կը տածէր տպագրական արուեստին մասին , որուն սակայն չլրցաւ հմտանալ . իր աշակերտին՝ Կեսարիոյ «բարունապետ» Գրիգորի առաջարկեց որ հասու ըլլայ նոյն արուեստին , և երբ այս վերջինս ալ չյաջողեցաւ , հայրապետը յանձնարարեց Յովն. Անկիւրացիի որ կարելին ընէ՝ նպատակին հասնելու համար : Յովնանեւ քիչ շատ հմուտ էր եւրոպական լեզուներու , ուստի 1637 ին վատան քայլերով կ'ուղեւորի Հոռմ , Հայ ազգին մէջ տպագրուած Ս. Գիրք տարածելու առաջադրութեամբ , վասն զի ձեռագիրներ շատ հազուագիւտ էին : Չորս տարի կը մնայ հոն և յանձնառու ամեն տառապանքի՝ կ'աջողի վերջապէս շինել հայերէն տառերու պողպատե կաղապարներ : Շնորհիւ իր լեզուագիտութեան՝ յարգուած է տեղացիներէ և անոնցմէ յորջորջուած **Ճովաննի Մօլիեօ** : Իր յօրինած տառերը Վենետիկ փոխադրելով՝ ձեռնամուխ կ'ըլլայ Ածաշունչի տպագրութեան , բայց իր զօրաւոր մտադրութիւնը մասամբ միայն կրնայ իրագործել 1642 ին «մեծաւորաց հրամանաւ և քրիվիլէնով» յոյս ընծայելով **Սաղմոս ի Դաւիթ** գիրքը , որ կը պարունակէ Սաղմոսերգութիւն , Բարեւոյնի Երեց Մանկանց , Ս. Կոյսին , Մանասի և Ն. Շնորհալիի պատկերները՝ մաքուր փորագրութեամբ : Ինք մեծ խնամք տարած է գիրերուն ձեւին , շարուածքին , մելանին , բուղբին , ծաղկագիրերուն , պատկերներուն և անոնց կապուածքին , մանաւանդ ընագիրին հարազատութեանը համար և իրեն օգնական գրաշար ունեցած է 12 տարու Յովսէփ անուն տղայ մը : Տպագրութիւնը կատարուած է ՍԱԼԻԻՍԹԱՍՈՒ յոյնի մը մամուլով : — Յաջորդ տարին Յովնանեւի միեւնոյն քաղաքը տպած գիրքը կ'ըլլայ **Յիսուս Որդին**՝ Շնորհալիէն քանի մը ոտանաւորներով . իբրեւ տիպ՝ առաջինէն ընտիր , պատկերազարդ և 2 տեսակ գիրով : — Այս գիրքերուն հրատարակութեանը ձեռնառու գտնուած են Յովսէփ Առամբարտիօ տօքթօր մը և Անգելոս Բէլիսէյօ արքեանցի մը , երկուքն ալ ազգաւ յոյն . իսկ փորձերու սրբագրութեան հսկած է Տարեհանցի Միտ. Աստուածատուր :

